2. Asesiad Effaith Hawliau Plant

1. Yn y ddogfen hon, ystyr “Awdurdodau Contractio yng Nghymru” yw pob awdurdod contractio sy’n ymgymryd â gweithgarwch caffael yng Nghymru neu’n gwario arian cyhoeddus Cymru, oni bai bod y cyd-destun yn nodi fel arall. Dim ond i'r Awdurdodau Contractio hynny yng Nghymru a gwmpesir gan adran 14 o Ddeddf Caffael 2023 y mae cyfeiriadau at ddyletswydd gyfreithiol i ystyried Datganiad Polisi Cyffael Cymru (DPCC) yn gymwys. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu i'r egwyddorion a'r disgwyliadau a ddisgrifir yn y ddogfen hon fod yn berthnasol i bob awdurdod contractio sy'n ymgymryd â gweithgarwch caffael yng Nghymru neu'n gwario arian cyhoeddus Cymru. Felly, anogir Awdurdodau Contractio yng Nghymru nad ydynt yn ddarostyngedig i'r ddyletswydd statudol yn gryf i gymhwyso'r DPCC, lle y bo'n berthnasol ac yn briodol.

1. Amcanion polisi

- **Beth yw'r cynnig rydych yn asesu ei effaith?**

2. Mae'r DPCC yn rhoi'r cyfeiriad strategol ar gyfer caffael cyhoeddus yng Nghymru ac yn ceisio cynyddu hyd yr eithaf ar y gwerth economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol a gynhyrchir drwy wariant cyhoeddus blynyddol gwerth mwy nag £11 biliwn.
3. Mae'r DPCC yn cyflwyno un flaenoriaeth gyffredinol, sef: cryfhau economi Cymru drwy gaffael cyhoeddus. Ei nod yw creu economi gryfach, decach a mwy gwydn, cadw mwy o werth yng Nghymru a chynyddu'r manteision a sicrheir i fusnesau, gweithwyr a chymunedau yng Nghymru.
4. Mae'n rhoi'r cyfeiriad strategol ar gyfer caffael cyhoeddus yng Nghymru ac nid yw wedi'i anelu'n benodol at blant, ond gallai gweithgarwch caffael y mae'r DPCC yn dylanwadu arno effeithio ar nwyddau, gwasanaethau a gweithiau a ddefnyddir gan blant a theuluoedd, gan gynnwys ysgolion, ysbytai, trafnidiaeth, tai, gofal, gwasanaethau digidol a seilwaith cymunedol. Gallai gweithgarwch caffael a gynhelir gan Awdurdodau Contractio yng Nghymru ddylanwadu ar wasanaethau a seilwaith a ddefnyddir gan blant a phobl ifanc, gan gynnwys addysg, iechyd, trafnidiaeth, tai, gwasanaethau digidol a chyfleusterau cymunedol. Mae'r DPCC yn cynnwys blaenoriaethau sy'n ymwneud â swyddi a sgiliau, gwaith teg, cymunedau cryfach, creu cyfoeth cymunedol, cynaliadwyedd a chanlyniadau llesiant ehangach.
5. Mae p'un a fydd yr effeithiau'n gadarnhaol neu'n negyddol yn dibynnu ar y ffordd y caiff ysgogiadau caffael yn y DPCC eu rhoi ar waith gan Awdurdodau Contractio unigol yng Nghymru mewn caffaeliadau unigol. Dylai Awdurdodau Contractio yng Nghymru gymhwyso'r DPCC fel y bo'n briodol, yn unol â'r datganiad a roddir ym mharagraff 1. Gallai fod cyfleoedd cadarnhaol drwy gynigion sy'n ymwneud â phrentisiaethau ac sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu a allai effeithio ar bobl iau sy'n ymuno â'r byd gwaith am y tro cyntaf.
6. Gallai fod effeithiau negyddol os na roddir digon o ystyriaeth i'r ffordd y mae caffaeliadau unigol sy'n effeithio ar blant – er enghraifft, er eu bod yn ymwneud â gwasanaethau ar gyfer ysgolion, trafnidiaeth, tai – yn effeithio ar fywydau plant a phobl ifanc.
7. Bydd yr ymgynghoriad cyhoeddus yn galluogi aelodau o'r cyhoedd i fwrw golwg dros y DPCC a'r Asesiad Effaith Integredig a chyflwyno sylwadau ar y ddwy ddogfen. Caiff

adborth o'r ymgynghoriad hwn ei adolygu ac, os nodir effeithiau penodol (cadarnhaol neu negyddol), caiff y rhain eu cydnabod a chaiff yr Asesiad Effaith Hawliau Plant drafft ei ddiweddaru. Darperir yr Asesiad Effaith Integredig a'r Asesiad Effaith Hawliau Plant fel dogfen ategol pan osodir y DPCC gerbron y Senedd ar ddechrau 2027. Bwriedir cyhoeddi'r Asesiad Effaith Hawliau Plant a'r Asesiad Effaith Integredig yn dilyn y broses hon.

2. Casglu tystiolaeth ac ymgysylltu â phlant a phobl ifanc

- Pa ymchwil a data ar blant a phobl ifanc sydd eisoes ar gael i lywio eich polisi penodol?
- Gan ddefnyddio'r ymchwil hon, sut rydych yn rhagweld y bydd eich polisi yn effeithio ar wahanol grwpiau o blant a phobl ifanc, yn gadarnhaol ac yn negyddol?
- Pa waith cyfranogol gyda phlant a phobl ifanc rydych wedi'i ddefnyddio i lywio eich polisi? Os nad ydych wedi ymgysylltu â phlant a phobl ifanc, esboniwch pam.

Ymateb

8. Ni nodwyd unrhyw dystiolaeth benodol mewn perthynas â phlant a phobl ifanc. Bydd yr ymgynghoriad cyhoeddus yn galluogi aelodau o'r cyhoedd i fwrw golwg dros y DPCC a chyflwyno sylwadau. Os nodir effeithiau penodol, caiff y rhain eu cydnabod a chaiff yr Asesiad Effaith Hawliau Plant drafft ei ddiweddaru.
9. Mae'r DPCC yn rhoi'r cyfeiriad strategol ar gyfer caffael cyhoeddus yng Nghymru ac yn ceisio cynyddu hyd yr eithaf ar y gwerth economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol a gynhyrchir drwy wariant cyhoeddus blynyddol gwerth mwy nag £11 biliwn. O ganlyniad, nid ystyriwyd bod ymgysylltu uniongyrchol â phlant a phobl ifanc yn gymesur tra roedd yn cael ei ddatblygu. Disgwylir effeithiau posibl ar blant a phobl ifanc o ymarferion caffael unigol yn hytrach nag o'r datganiad ei hun. Os bydd gweithgarwch caffael yn cael effaith uniongyrchol ar wasanaethau a ddefnyddir gan blant a phobl ifanc, dylai Awdurdodau Contractio yng Nghymru ystyried sut y gellir rhoi sylw priodol i farn a buddiannau plant.
10. Mae effeithiau cadarnhaol posibl yn rhai anuniongyrchol a gallent ddeillio o wasanaethau cyhoeddus gwell, cymunedau cryfach, mwy o ddiogelwch economaidd i deuluoedd, gwell cyfleoedd cyflogaeth a sgiliau a chanlyniadau llesiant ehangach. Mae risgiau posibl yn cynnwys gweithredu anghyson rhwng Awdurdodau Contractio yng Nghymru neu sefyllfaoedd lle na roddir ystyriaeth ddigonol i anghenion plant yn ystod ymarferion caffael unigol. Gan nad yw'r DPCC yn rhoi cyfarwyddyd ynghylch sut i ddarparu gwasanaethau, bydd yr effeithiau'n dibynnu ar y ffordd y caiff yr ysgogiadau caffael yn y DPCC eu cymhwyso mewn caffaeliadau unigol. Dylai Awdurdodau Contractio yng Nghymru gymhwyso'r DPCC fel y bo'n briodol, yn unol â'r datganiad a roddir ym mharagraff 1.

3. Dadansoddi'r dystiolaeth ac asesu'r effaith

- Gan ddefnyddio'r dystiolaeth rydych wedi'i chasglu, pa effaith mae eich polisi'n debygol o'i chael ar blant a phobl ifanc? Pa gamau a gymerir gennych i liniaru a/neu leihau unrhyw effeithiau negyddol?

- Sut mae eich cynnig yn gwella neu'n herio hawliau plant, fel y nodir gan erthyglau CCUHP a'i Brotocolau Dewisol? Nodwch bob erthygl berthnasol sy'n gymwys i'ch polisi ac esboniwch sut mae eich cynnig yn gwella neu'n herio'r hawl honno. Lle mae effaith negyddol bosibl wedi'i nodi, esboniwch unrhyw gamau lliniaru a gymerir.

Ymateb

11. Bydd effeithiau'n dibynnu ar y ffordd y caiff ysgogiadau caffael yn y DPCC eu cymhwyso mewn caffaeliadau unigol. Dylai Awdurdodau Contractio yng Nghymru gymhwyso'r DPCC fel y bo'n briodol, yn unol â'r datganiad a roddir ym mharagraff 1. Gallai'r DPCC gael effaith gadarnhaol anuniongyrchol ar blant a phobl ifanc. Drwy gefnogi gwaith teg, swyddi a sgiliau, prentisiaethau, creu cyfoeth cymunedol, cynaliadwyedd a gwasanaethau cyhoeddus gwell, gallai'r polisi gyfrannu at amodau sy'n cefnogi llesiant a datblygiad plant.
12. Ni nodwyd unrhyw effeithiau andwyol uniongyrchol ar blant na phobl ifanc. Disgwylir i effeithiau posibl ddeillio o weithgareddau caffael unigol a gynhelir gan Awdurdodau Contractio yng Nghymru. Mae risg na chaiff canlyniadau cadarnhaol eu gwireddu'n gyson os na chaiff anghenion plant eu hystyried yn briodol wrth gynllunio a chyflawni ymarferion caffael, a fydd yn cael effeithiau negyddol o bosibl. Fodd bynnag, mae'n bosibl na fydd unrhyw effeithiau negyddol os caiff risg ei lliniaru drwy roi ystyriaeth gymesur i'r anghenion hynny wrth ymgymryd â chaffaeliadau perthnasol.

13. Ystyriwyd bod yr erthyglau canlynol yn berthnasol:

Erthygl 2, dim gwahaniaethu

14. Mae'r DPCC yn hyrwyddo prentisiaethau lle y bo'n briodol, a allai effeithio ar bobl ifanc sy'n ddigon hen i weithio.

Erthygl 3, lles pennaf

15. Ar gyfer caffaeliadau sy'n effeithio ar blant, (er enghraifft, rhai sy'n ymwneud ag ysgolion e.e. gwasanaethau arlwyo mewn ysgolion), Awdurdodau Contractio yng Nghymru fyddai'n gyfrifol am sicrhau bod lles pennaf plant yn cael ei ystyried a'i ymgorffori yneu prosesau caffael a'u prosesau cyflawni a monitro contractau. Gallai fod effaith gadarnhaol os bydd Awdurdodau Contractio yng Nghymru yn cymhwyso'r cyfleoedd perthnasol yn y DPCC, megis sut y gall eu caffaeliadau fod o fudd i greu cyfoeth cymunedol, gwella llesiant cymdeithasol a diwylliannol a hyrwyddo cyfleoedd yn Gymraeg.

Erthygl 6, bywyd, goroesi a datblygu

16. Ar gyfer caffaeliadau sy'n effeithio ar blant, (er enghraifft gweithgarwch caffael sy'n ymwneud ag ysgolion, cyfleusterau gofal i blant a phobl ifanc, neu brentisiaethau sydd â'r nod o roi sgiliau i bobl ifanc sy'n awyddus i ymuno â'r gweithlu, ymhlith pethau eraill), rhaid i Awdurdodau Contractio yng Nghymru sydd o fewn cwmpas statudol ystyried y DPCC, gan gynnwys sut y byddai'r mesurau yn y DPCC yn effeithio ar fywyd, goroesiad a datblygiad y plentyn. Anogir Awdurdodau Contractio eraill yng

Nghymru yn gryf i ystyried y mesurau hyn hefyd. Mae'r DPCC yn hyrwyddo egwyddorion fel telerau gwaith teg trwy gyflogaeth ddiogel, datblygu'r gweithlu a phrentisiaethau, yn ogystal â hyrwyddo cynaliadwyedd fel disgwyliad trawsbynciol. Gallai fod effeithiau cadarnhaol, lle gall pobl ifanc feithrin sgiliau drwy brentisiaethau ar gyfer cyflogaeth yn y dyfodol. Gallai gweithgarwch caffael cynaliadwy wella'r amgylchedd, a fyddai'n cael effaith anuniongyrchol ar fywydau plant a phobl ifanc, drwy sicrhau amgylchedd naturiol iach ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Erthygl 12, barn y plentyn

17. Mae'r DPCC yn cefnogi ymgysylltu cyn y farchnad. Dylai Awdurdodau Contractio yng Nghymru gymhwyso'r DPCC fel y bo'n briodol, yn unol â'r datganiad a roddir ym mharagraff 1, gan gynnwys ystyried sut y gallant ddefnyddio gweithgarwch ymgysylltu cyn y farchnad, lle y bo'n briodol, i ymgysylltu â phlant a phobl ifanc pe byddai'r gwasanaethau sydd i'w darparu gan eu caffaeliad yn effeithio arnynt. Gallai hyn feithrin effaith gadarnhaol gyda manylebau caffaeliadau/contractau yn mynd i'r afael â phryderon a godir gan blant, ac yn amlinellu dulliau o ymgysylltu â phlant unwaith y bydd y contract ar waith, er mwyn monitro a yw'r contract yn cyflawni'n llwyddiannus yn erbyn y canlyniadau y cytunwyd arnynt. Anogir Awdurdodau Contractio eraill yng Nghymru yn gryf i fabwysiadu'r dull gweithredu hwn lle bo'n berthnasol ac yn briodol.

Erthygl 24, iechyd

18. Rhaid i Awdurdodau Contractio yng Nghymru sydd o fewn cwmpas statudol ystyried y DPCC, ac er nad yw'r DPCC yn cwmpasu gwasanaethau iechyd, mae'n cynnwys yr ymrwymiad i ystyried llesiant iechyd Cymru ac yn atgoffa Awdurdodau Contractio yng Nghymru o'u dyletswydd (os ydynt o fewn y cwmpas) o dan 'Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015'. Anogir Awdurdodau Contractio eraill yng Nghymru yn gryf i fabwysiadu'r dull gweithredu hwn lle bo'n berthnasol ac yn briodol.

Erthygl 28 a 29, addysg

19. Nid yw'r DPCC yn cefnogi addysg plant yn uniongyrchol. Fodd bynnag, mae'n hyrwyddo egwyddorion gwaith teg sy'n cefnogi datblygu'r gweithlu, buddsoddi mewn sgiliau lleol a chyfleoedd i gamu ymlaen. Mae'r DPCC hefyd yn cefnogi'r defnydd o brentisiaethau drwy gaffael cyhoeddus lle y bo'n briodol ac yn gymesur. Gall hyn gyfrannu at effaith gadarnhaol ar blant sy'n ymuno â'r gweithlu.

Erthygl 30, iaith a diwylliant ac Erthygl 31, hamdden, chwarae a gweithgareddau diwylliannol

20. Rhaid i Awdurdodau Contractio yng Nghymru sydd o fewn cwmpas statudol ystyried y DPCC, gan gynnwys y disgwyliad eu bod yn deall sut mae gwariant cyhoeddus yn cyfrannu at lesiant diwylliannol a'r Gymraeg. Anogir Awdurdodau Contractio eraill yng Nghymru yn gryf i fabwysiadu'r dull gweithredu hwn lle bo'n berthnasol ac yn briodol. Ar gyfer caffaeliadau priodol, gallai hyn effeithio ar blant o deuluoedd Cymraeg eu hiaith neu mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg, lle gallai manylebau contractau gyflwyno mesurau i'w helpu i fynegi eu hunain yn Gymraeg a dysgu'r iaith ac am ddiwylliant

Cymru. Byddai effeithiau cadarnhaol neu negyddol yn dibynnu ar ba mor dda y mae Awdurdodau Contractio yng Nghymru yn deall anghenion plant, a pha mor llwyddiannus y maent yn monitro'r ffordd y caiff contractau eu cyflawni yn erbyn y canlyniadau a ddymunir.

21. Cyhoeddir yr Asesiad Effaith Hawliau Plant terfynol ochr yn ochr â'r Asesiad Effaith Integredig terfynol a'r DPCC, yn unol â gofynion asesiad effaith Llywodraeth Cymru.

4. Cyfathrebu â Phlant a Phobl Ifanc

- **Os ydych wedi ceisio barn plant a phobl ifanc ar eich cynnig, sut y byddwch yn eu hysbysu am y canlyniad?**

22. Dd/G

5. Monitro ac Adolygu

Am fod prosesau gweithredu yn cael eu cynnal drwy gaffaeliadau unigol gan Awdurdodau Contractio yng Nghymru, bydd unrhyw effeithiau ar blant a phobl ifanc yn dibynnu ar y ffordd y caiff y DPCC ei gymhwyso'n ymarferol. Y bwriad yw adolygu'r DPCC yn rheolaidd er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i adlewyrchu'r ddeddfwriaeth gaffael a'r polisi caffael presennol. Wrth adolygu'r DPCC, bydd Polisi Caffael yn ystyried sut mae gweithredu'r DPCC wedi effeithio ar blant a phobl ifanc mewn contractau caffael perthnasol ac, os oes angen, bydd yn diweddaru'r Asesiad Effaith Hawliau Plant yn unol â hynny. Mae'n debygol y bydd adolygiad o'r fath yn cynnwys arolygon / holiaduron i Awdurdodau Contractio yng Nghymru, adolygu arferion rheoli contractau a monitro dangosyddion perfformiad allweddol a ddefnyddir mewn contractau drwy hysbysiadau tendro caffael sydd ar gael (megis yr 'hysbysiad cyflawni contract'). Bydd unrhyw ddiwygiadau i'r DPCC yn y dyfodol yn destun ymgynghoriad pellach.